

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, fakss: 67244074, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

2015.gada 24.aprīlī Nr. 1-5/103

Valsts kancelejas direktorei **Elitai Dreimanei**
Brīvības bulvārī 36, Rīgā, LV-1520

Par iesniegumu izskatīšanu

[..]

Saskaņā ar Tiesībsarga likuma 11.pantu tiesībsarga kompetencē ir jautājumi, kas saistīti ar cilvēka pamattiesību un pamatbrīvību aizsardzību, kā arī labas pārvaldības principa nodrošināšanu valsts pārvaldē. Tomēr, veicot savus pienākumus, tiesībsargs neaizstāj to valsts iestāžu darbu, kuras ir primāri atbildīgas par personas cilvēktiesību ievērošanu konkrētā procesa ietvaros. Tādējādi personai vispirms ir jāizmanto visi ar likumu izveidotie mehānismi savu likumā noteikto tiesību aizsardzībai.

Iesniegumā norādāt uz Jūsu tiesību aizskārumiem, tomēr jāņem vērā, ka šobrīd ir pieņemts lēmums par pielaižu valsts noslēpumam anulēšanu personai. Līdz ar to, ievērojot likuma „Par valsts noslēpumu” 13.panta trešo daļu, iespējamo procesuālo pārkāpumu izvērtējums šobrīd ir Ģenerālprokurora kompetencē, tam izvērtējot pielaižu anulēšanas tiesiskumu. Ievērojot ierobežoto pieejamās informācijas apjomu un konkrēto procedūras stadiju, Tiesībsarga birojs, pamatojoties uz Satversmes tiesas un Eiropas Cilvēktiesību tiesas prakses atziņām, var sniegt tikai vispārīgu viedokli par valsts noslēpuma pielaižu procedūras tiesisko statusu un attiecīgi personas cilvēktiesību ierobežošanas pieļaujamību minētā procesa ietvaros.

Saskaņā ar Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 89.pantu *valsts atzīst un aizsargā cilvēka pamattiesības saskaņā ar šo Satversmi, likumiem un Latvijai saistošiem starptautiskajiem līgumiem*. Tiesības uz taisnīgu tiesu Satversmē ir noteiktas Satversmes 92.pantā, kas ir aplūkojamas kopsakarā ar Konvencijas 6.pantu. Konvencijas 6.panta pirmā daļa noteic, ka *ikvienam ir tiesības, nosakot savu civilo tiesību un pienākumu vai jebkuras viņam izvirzītās apsūdzības pamatotību krimināllietā, uz taisnīgu tiesu un atklātu lietas izskatīšanu saprātīgos termiņos neatkarīgā un objektīvā ar likumu izveidotā tiesā*. Eiropas Cilvēktiesību tiesa atzinusi, ka tiesības uz taisnīgu tiesu nav

absolūtas un var tikt ierobežotas, tomēr tikai tiktāl, ciktāl tās netiek atņemtas pēc būtības.¹

Eiropas Cilvēktiesību tiesā šobrīd ir pieņemti divi nolēmumi, kur vērtēta Latvijā esošā pielaižu valsts noslēpumam izsniegšanas un anulēšanas procedūra. Eiropas Cilvēktiesību tiesa 2014.gada 29.aprīļa spriedumā lietā *Ternovskis pret Latviju* konstatēja Konvencijas 6.panta pārkāpumu tiesvedības procesā par amatpersonas atjaunošanu dienestā jau pēc pielaižu valsts noslēpumam zaudēšanas, apelācijas instances tiesai izskatot lietu iesniedzēja prombūtnē. Proti, Eiropas Cilvēktiesību tiesa secināja, ka apelācijas tiesa, nenoskaidrojot, cik pamatoti ir iemesli iesniedzēja prombūtnē tiesas sēdē (tiesā bija iesniegta slimības lapa), un pēc tam pieņemot lēmumu atzīt iesniedzēja prombūtni par neattaisnotu, kā arī turpinot tiesas sēdi viņa prombūtnē, padarīja visu procesu kopumā par netaisnīgu, jo iesniedzējam netika nodrošināta sacīkstes principa ievērošana tiktāl, ciktāl tas bija iespējams saistībā ar pieeju valsts noslēpumam.

Savukārt lietā *Vaškevičs un Spūlis pret Latviju* iesniedzējiem pielaižu tika anulēta, un lietā konkrēti tika aplūkota lēmuma par pielaižu anulēšanu pieņemšana SAB un pārsūdzības process Ģenerālprokuratūrā. Eiropas Cilvēktiesību tiesa 2014.gada 18.novembra lēmumā atzina iesniegumus par nepieņemamiem tālākai izskatīšanai pēc būtības, izbeidzot tiesvedību. Lietā tika piemēroti Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2007.gada 19.aprīļa spriedumā lietā *Vilho Eskelinen un citi pret Somiju* ietvertie kritēriji, kuriem jāpastāv, lai izslēgtu tiesāšanos ar ierēdņiem no Konvencijas 6.panta 1.punkta piemērošanas jomas. Pirmkārt, *valstij tās tiesību sistēmā ir nepārprotami jāizslēdz iespēja vērsties tiesā attiecīgā amata vai kategorijas darbiniekiem*, un, otrkārt, *šī izslēgšana jāpamato ar objektīviem iemesliem, kas saistīti ar valsts interesēm*. Eiropas Cilvēktiesību tiesa nodalīja konkrēto gadījumu no tiesvedības Ternovska lietā, kurā nebija strīda par tiesvedības pieļaujamību, nacionālajai tiesai lemjot par personas atjaunošanu amatā. Konkrētajā lietā tika konstatēts, ka Latvijas Republikas Ģenerālprokuratūra nav atzīstama par tiesu minētā *Vilho Eskelinen un citi pret Somiju* testa pirmā kritērija tvērumā, secinot, ka konkrētā joma ir tiesību aktos tieši izslēgta no pieejas tiesai. Attiecībā uz otro kritēriju Eiropas Cilvēktiesību tiesa norādīja, ka valstij ir plaša rīcības brīvība paredzēt darba pienākumu veikšanai nepieciešamību pēc pielaižu valsts noslēpumam. Tas atspoguļo valsts leģitīmo varu ierēdņiem to statusa dēļ noteikt īpašu konfidencialitātes pienākumu, kura mērķis ir valsts drošības un sabiedriskās kārtības aizsardzība. Konkrētajās lietās strīda objekts pēc būtības bija saistīts ar pašu šī valsts noteiktā īpašā konfidencialitātes pienākuma būtību, tādēļ bija pamatots iemesls šos strīdus izslēgt no Konvencijas 6.panta tvēruma.

Ievērojot minēto, ir secināms, ka Eiropas Cilvēktiesību tiesa savā praksē nodala tiesvedību, kas saistīta ar civildienesta attiecību izbeigšanu, no pielaižu valsts noslēpumam izsniegšanas, uzraudzības un anulēšanas procesa. Attiecīgi Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksē Konvencijas 6.pantā noteiktās procesuālās garantijas tiktāl, ciktāl tas ir iespējams saistībā ar pieeju valsts noslēpumam, ir

¹ Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Autoru kolektīvs prof. R.Baloža zinātniskā vadībā. – Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011., 126.lpp.

attiecināmas uz procesu, kas saistīts civildienesta attiecību tiesiskā statusa izmaiņām, savukārt uz pielāides valsts noslēpumam izsniegšanas un anulēšanas procesu Konvencijas 6.pants tieši nav piemērojams.

Latvijas Republikas Satversmes 92.pants noteic, ka *ikviens var aizstāvēt savas tiesības un likumiskās intereses taisnīgā tiesā. Ikviens uzskatāms par nevainīgu, iekams viņa vaina nav atzīta saskaņā ar likumu. Nepamatota tiesību aizskāruma gadījumā ikvienam ir tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu. Ikvienam ir tiesības uz advokāta palīdzību.* Satversmes 92.pants ir formulēts plašāk nekā Konvencijas 6.pants, kas noteic, ka tiesības uz taisnīgu tiesu attiecas uz tādām lietām, kurām ir vai nu civillietas, vai krimināllietas raksturs. Proti, komentējamais pants uzliek valstij pienākumus nodrošināt tiesības uz taisnīgu tiesu ne tikai civillietās un krimināllietās, bet visās lietās, kurās strīds skar personai piemītošas, no ārējām tiesību normām izrietošas individuālās tiesības un likumiskās intereses.² Vienlaikus Satversmes tiesa ir secinājusi, ka arī Satversmes 116.pantā neminētās pamattiesības var ierobežot, lai aizsargātu citas Satversmē garantētās vērtības, proti, ierobežojamas ir arī Satversmes 92.pantā noteiktās tiesības.³

Satversmes tiesa vairākkārt ir skatījusi lietas saistībā ar Latvijā esošo valsts noslēpuma pieejas izsniegšanas regulējumu – 2003.gada 23.aprīlī tika pieņemts spriedums, ar kuru par atbilstošu Satversmes 92.pantam tika atzīta likuma „Par valsts noslēpumu” 11.panta piektā daļa, kā arī tobrīd spēkā esošais Ministru kabineta 1997.gada 25.jūnija noteikumu Nr.226 „Valsts noslēpumu objektu saraksts” XIV nodaļas 3.punkts, kura atbilstību pieteicējs lūdza izvērtēt, jo saskaņā ar minēto normu pieteicējam tika liegta iespēja iepazīties ar pārbaudes lietas materiāliem. Savukārt ar 2005.gada 17.oktobra spriedumu lietā Nr.2005-07-01 par Satversmes 92.pantam atbilstošu tika atzīta likuma „Par valsts noslēpumu” 11.panta sestā daļa. Satversmes tiesa, izvērtējot jautājumu, vai no tiesību uz taisnīgu tiesu viedokļa pieļaujama situācija, ka tiesā nav pārsūdzams drošības iestāžu lēmums atteikt piešķirt personai pieeju valsts noslēpumam, atzina, ka valsts drošības intereses var attaisnot tiesību uz taisnīgu tiesu atņemšanu, tomēr tādā gadījumā jābūt alternatīvai iespējai ierosināt kontroli ārpus tiesas procesā.⁴ Proti, ka Satversmes 89.pants un Konvencijas 13.pants prasa, lai valsts personas pamattiesībām nodrošinātu aizsardzību, kas ir "tik efektīva, cik iespējams".⁵ Lai gan minētajos Satversmes tiesas spriedumos pēc būtības tika vērtēts jautājums par tiesībām pārsūdzēt tiesā SAB pieņemto lēmumu, spriedumos paustās atziņas par minētā procesa tiesisko dabu ir ņemamas vērā arī izvērtējot lēmuma pieņemšanas procedūras tiesiskumu.

Primāri Satversmes tiesa ir atzinusi, ka pieeja valsts noslēpumam nav jebkura cilvēka tiesība, tā ir speciāla tiesība, kuru var iegūt tikai konkrēta persona uz noteiktu laiku un kuras iegūšana saistīta ar valsts pamatpienākumu - nacionālās drošības garantēšanu. Līdz ar to nevar uzskatīt, ka personai ir

² Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Autoru kolektīvs prof. R.Baloža zinātniskā vadībā. – Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011., 129.lpp.

³ Turpat, 126.lapa.

⁴ Turpat, 127.lapa, kā arī Satversmes tiesas 2003.gada 23.aprīļa sprieduma secinājumu daļas 5.punkts.

⁵ Satversmes tiesas 2003.gada 23.aprīļa sprieduma lietā Nr.2002-20-0103 5.punkts.

„tiesības un likumiskās intereses” iegūt tādu informāciju, kas ir likumā noteiktā kārtībā atzīta par valsts noslēpumu. Izvēloties pasākumus, lai īstenotu šo aizsardzību, valstij ir visai plaša rīcības brīvība.⁶ Kā norādījusi Satversmes tiesa, valsts drošības intereses prasa, lai pieeja valsts noslēpumam būtu tikai personām, kuru personiskās īpašības nepieļautu risku, ka valsts noslēpums varētu tikt izpausts.⁷ Līdz ar to vispārīgi valsts drošības interesēm atbilstoši ir ierobežot personu pieeju valsts noslēpumu saturošai informācijai.

Satversmes tiesa arī vērtējusi pārbaudes lietas materiālu pieejamību pārsūdzības procesā, norādot, ka, veicot personas pārbaudi, tiek izmantoti arī operatīvās darbības pasākumi. Atļaujot pārbaudāmajai personai pārsūdzības procesā iepazīties ar operatīvās darbības materiāliem un tajā iesaistītajām personām, varētu tikt nodarīts būtisks kaitējums operatīvo darbinieku konfidencialitātei.⁸ Šajā gadījumā valsts interesēm kopumā nodarītais kaitējums būtu daudz lielāks nekā atsevišķu personu tiesību ierobežojums, liedzot tām pieeju valsts noslēpumam. Izvērtējot ierobežojumu proporcionalitāti, jāņem vērā arī tas, ka personai ir zināmas iespējas pārsūdzēt atteikumu, tostarp neatkarīgas institūcijas augstai amatpersonai - ģenerālprokuroram.⁹ Līdz ar to Satversmes tiesa pēc būtības ir atzinusi, ka arī SAB lēmuma pārsūdzības procesā personu pieeja operatīvajai informācijai, kas bijusi lēmuma pieņemšanas pamatā, ir ierobežojama.

Vienlaikus Satversmes tiesa ir uzsvērusi, ka tiesiskā valstī ir iespējams izstrādāt pārdomātu mehānismu, lai, izlemjot par speciālās atļaujas izsniegšanu, vienlaikus ar valsts drošības interesēm iespēju robežās ņemtu vērā arī katras konkrētās pārbaudāmās personas intereses.¹⁰ It īpaši, ja personai tiek atteikta tās tiesību aizstāvība tiesā, nepieciešams, lai alternatīvā procedūra būtu izsvērtā un dotu iespēju personai realizēt savu tiesību aizsardzību maksimāli augstā līmenī.¹¹ Taisnīguma princips prasa, lai pārbaudāmajai personai iespēju robežās būtu nodrošinātas tiesības izteikt savu viedokli un tikt uzklautātai, pirms tiek atteikts izsniegt speciālo atļauju.¹² Minētais pēc būtības būtu attiecināms arī uz pielāides anulēšanas procesu. Ievērojot minēto, lai gan Satversmes tiesa spriedumos ir atzinusi lēmumu apstrīdēšanas kārtību par atbilstošu Satversmei, tomēr tā ir vērsusi atbildīgo institūciju uzmanību uz to pienākumu, nodrošināt lēmuma pieņemšanas un pārsūdzības procesa atbilstību cilvēktiesību normām. Attiecīgi personas cilvēktiesības ir ierobežojamas tikai tiktāl, cik tas ir nepieciešams valsts noslēpuma aizsardzībai.

Speciālo atļauju anulēšanu, to termiņa nepagarināšanu un kategoriju pazemināšanu noteic likuma „Par valsts noslēpumu” 13.pants. Minētā tiesību norma tieši nenoteic kārtību, kādā tiek pieņemts lēmums, un neietver noteikumus par personas uzklautāšanu pirms lēmuma pieņemšanas. Salīdzinājumam Ministru kabineta 2004.gada 6.janvāra noteikumu Nr.21

⁶ Turpat, 2.punkts.

⁷ Turpat, 3.punkts.

⁸ Satversmes tiesas 2005.gada 17.oktobra sprieduma lietā Nr.2005-07-01 7.3.punkts.

⁹ Satversmes tiesas 2003.gada 23.aprīļa sprieduma lietā Nr.2002-20-0103 5.punkts.

¹⁰ Satversmes tiesas 2005.gada 17.oktobra sprieduma lietā Nr.2005-07-01 7.3.punkts.

¹¹ Satversmes tiesas 2003.gada 23.aprīļa sprieduma lietā Nr.2002-20-0103 5.punkts.

¹² Satversmes tiesas 2003.gada 23.aprīļa sprieduma lietā Nr.2002-20-0103 5.punkts.

„Valsts noslēpuma, Ziemeļatlantijas līguma organizācijas, Eiropas Savienības un ārvalstu institūciju klasificētās informācijas aizsardzības noteikumi” 11.¹ punkts noteic priekšnoteikumus pārrunu veikšanai pielāides izsniegšanas procesā.

Satversmes tiesa jau iepriekš ir norādījusi, ka likuma „Par valsts noslēpumu” normas neizslēdz iespēju kompetentajām institūcijām īstenot taisnīguma principu attiecībā uz personas uzklauššanu. Šīs normas jāinterpretē atbilstoši Satversmei un iespēju robežās katrā konkrētā gadījumā jānodrošina personai tiesības tikt uzklaušītai.¹³ Attiecīgi arī pārrunu veikšana pēc būtības personai dod iespēju izteikties par konstatētajiem faktiem, kas SAB rada šaubas par personas atbilstību, pirms personai nelabvēlīga lēmuma pieņemšanas, tādējādi nodrošinot uzklauššanas principa ievērošanu.

Kā jau iepriekš norādījis Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments, lēmums par pielāides valsts noslēpumam anulēšanu pēc būtības būtu atzīstams par starplēmumu, kuram ir būtiska ietekme uz gala lēmumu (amatpersonas tiesiskā statusu maiņu vai izbeigšanu).¹⁴ Lai gan konkrētā lēmuma kontrole administratīvā procesa ietvaros ir izslēgta saskaņā ar likumā „Par valsts noslēpumu” noteikto speciālo regulējumu, pēc būtības administratīvā procesa principi būtu piemērojami, ciktāl tos neierobežo speciālās tiesību normas. Salīdzinājumam, skaidrojot uzklauššanas principa piemērošanu administratīvo tiesību kontekstā, tiesību doktrīnā norādīts, ka uzklauššanas loģiskais pamatojums ir tas, ka uzklauššanas stadijā jau pirms lēmuma pieņemšanas ir iespējams noskaidrot visas domstarpības un atrast pareizāko risinājumu. Uzklauššanu drīkst veikt vienīgi tad, ja zināms, par kādiem faktiem persona tiks uzklaušīta. Persona savu viedokli var izteikt arī ar pārstāvja palīdzību, tomēr, ņemot vērā, ka uzklauššanas procesā bieži svarīgākais ir tieši faktu iegūšana, var rasties problēmas ar to, ka pārstāvis tos nepārzina tik labi, cik nepieciešams. Veidu, kādā notiek uzklauššana, ņemot vērā konkrētās lietas apstākļus un normatīvo regulējumu, nosaka iestāde. Personai parasti nav tiesību izvēlēties formu, kādā tā tiek uzklaušīta. Mutvārdos procesa dalībniekus var uzklaušīt neformālā sarunā, kā arī speciāli organizētā sēdē. Sarunā izmantojama dialoga metode, uzdodot jautājumu, saņemot atbildes un izdiskutējot problemātiskos aspektus.¹⁵ Administratīvais process noteic arī gadījumus, kad uzklauššana nav iespējama vai nav adekvāta.¹⁶ Jāņem vērā, ka tiesības būt uzklaušītam princips negarantē neko vairāk kā tikai iespēju tikt uzklaušītam. Tas neuzliek par pienākumu iestādei par katru cenu panākt, lai attiecīgā persona izteiktu savu viedokli.¹⁷ Attiecīgi ir secināms, ka arī personas pienākums konkrētā procesa ietvaros ir sadarboties ar iestādi savu interešu aizsardzībai.

Ņemot vērā minēto, Tiesībsarga birojs secina, ka personas uzklauššana ir būtiska procesuālā garantija, kas personai ir nodrošināma pirms lēmuma

¹³ Turpat.

¹⁴ Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2009.gada 24.marta lēmuma lietā Nr.A7027708/18, SKA-278/2009 9.punkts.

¹⁵ Administratīvā procesa likuma 62.panta komentārs. Grām.: Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Briede J. (Zin. red.) Rīga:Tiesu namu aģentūra, 2013, 584.-586.lapa.

¹⁶ Turpat, 590.lapa.

¹⁷ Turpat, 589.lapa.

pieņemšanas. Lai gan uzklauššanas veida noteikšana ir iestādes kompetencē, iestādei ir jānodrošina, ka uzklauššana ir efektīva, nevis formāla.

Vienlaikus Tiesībsarga birojs vērs uzmanību, ka gadījumā, ja pieļauts uzklauššanas principa pārkāpums SAB lēmuma pieņemšanas procesā, kas ir varējis ietekmēt gala lēmuma saturu, personas uzklauššana var tik veikta arī apstrīdēšanas procesā, tādējādi šādu sākotnējo trūkumu novēršot.¹⁸

Iepriekš minētajos ārējos normatīvajos aktos arī nav regulēts jautājums par advokāta tiesībām piedalīties SAB pārrunās ar klientu ne pielaides izsniegšanas, ne anulēšanas procesā. Attiecīgi secināms, ka no ārējiem, publiski pieejamiem normatīvajiem aktiem neizriet tiešs aizliegums personai izmantot juridiskās palīdzības sniedzēja palīdzību pielaides valsts noslēpumam anulēšanas procesā.

Kā norādījusi Satversmes tiesa, Satversmē lietotais juridiskais jēdziens „tiesības uz advokāta palīdzību” ir tulkojams paplašināti, ar to saprotot personas tiesības saņemt juridisko palīdzību, brīvi izvēloties aizstāvi vai pārstāvi dažādās lietās no iespējami plašāka kvalificētu juristu loka un atsevišķos gadījumos arī no citu personu loka.¹⁹ Attiecīgi Satversme neaprobežo personas tiesības izmantot juridiskās palīdzības sniedzēja pakalpojumus tikai ar kriminālprocesu vai civilprocesu. Vienlaikus jāņem vērā, ka vispārīgi arī Satversmes 92.pantā noteiktajām tiesībām var noteikt ierobežojumus likumā paredzētajos gadījumos, ja ierobežojumam ir leģitīms mērķis, ierobežojums ir nepieciešams demokrātiskā sabiedrībā un ir samērīgs.²⁰

Atkarībā no konkrēto sarunu satura, pastāv dažādi apstākļi, kas var ietekmēt personu dalību SAB rīkotajās pārrunās. Jāņem vērā, ka saskaņā ar likuma „Par valsts noslēpumu” 9.panta pirmo daļu *pieeja valsts noslēpumam ir atļauta tikai tām personām, kurām saskaņā ar amata (dienesta) pienākumiem vai konkrētu darba (dienesta) uzdevumu ir nepieciešams veikt darbu, kas saistīts ar valsts noslēpuma izmantošanu vai tā aizsardzību, un kuras saskaņā ar šo likumu ir saņēmušas speciālas atļaujas*. Attiecīgi valsts noslēpumu saturošas ziņas pārrunās var tikt izpaustas tikai gadījumā, ja personām, kas tajā piedalās, ir attiecīga pielaide, vai pastāv kāds cits regulējums, kādā nodrošināt valsts noslēpuma aizsardzību. Tiesībsarga biroja rīcībā nav informācijas par šādu pielaižu esamību advokātiem.

Vienlaikus, piemēram, Vācijas tiesību regulējums noteic personas tiesības pārrunās piedalīties advokāta klātbūtnē, uzklauššanai notiekot tādā veidā, kas nodrošina informācijas avotu aizsardzību un aizsargā pārbaudāmās personas likumiskās intereses. Uzklauššana izpaliek, ja tā var izraisīt būtisku kaitējumu federācijas vai kādas pavalsts drošībai.²¹ Šai sakarā jānorāda, ka Satversmes tiesa ir uzsvērusi, ka slepenības statusa piešķiršana pārbaudes lietai kopumā neliedz atsevišķus tajā esošos materiālus, kuri neietver valsts noslēpumu, darīt zināmus pārbaudāmajai personai apjomā, kāds nepieciešams, lai realizētu

¹⁸ Sal. turpat, 592.lapa.

¹⁹ Turpat, 161.lpp.

²⁰ Turpat, 765-766.lpp.

²¹ Satversmes tiesas 2003.gada 23.aprīļa sprieduma lietā Nr.2002-20-0103 5.punkts.

personas tiesības tikt uzklausītai.²² Tādējādi citās Eiropas Savienības dalībvalstīs tiesību normās ir paredzēts regulējums, kas nodrošina uzklausīšanu arī advokāta klātbūtnē, vienlaikus neizpaužot valsts noslēpumu saturošas ziņas.

Attiecīgi Tiesībsarga birojs pievienojas Satversmes tiesas viedoklim, ka valsts noslēpuma aizsardzību regulējošās tiesību normas ir iespējams interpretēt tādā veidā, kas iespēju robežās nodrošinātu katras konkrētās pārbaudāmās personas intereses un attiecīgi uzklausīšanas principa efektivitāti. Pieļaujams, ka var būt situācijas, kad juridiskās palīdzības sniedzēja dalība pārrunās varētu tikt ierobežota valsts drošības aizsardzības interesēs, tomēr iestādei katrā individuālā gadījumā ir jāvar atbilstoši pamatot noteikto ierobežojumu pamatotību un samērīgumu. Neparedzot konkrētus priekšnoteikumus šādu tiesību ierobežošanai, iestādes darbība nav paredzama, tādējādi radot šaubas par personas tiesību aizsardzības efektivitāti konkrētajā procesā.

Papildus norādāms, ka lai gan valsts noslēpuma pielaišanas izsniegšanas un anulēšanas process nav pārbaudāms tiesā un būtiski Satversmes 92.pantā noteikto tiesību uz taisnīgu tiesu ierobežojumi ir pieļaujami valsts drošības interešu aizsardzībai, valsts noslēpuma pielaišanas vai anulēšanas process var ietekmēt tam tālāk sekojošās tiesvedības par civildienesta tiesisko attiecību izbeigšanu tiesiskumu. Minēto apliecina Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumā lietā *Ternovskis pret Latviju* izteiktais vērtējums ģenerālprokurora lēmuma pieņemšanas procesa trūkumiem attiecībā uz sacīkstes un vienlīdzības principu ievērošanu un atbilstošu aizsargmehānismu iesniedzēja interešu aizstāvībai nodrošināšanu.²³

Tiesībsargs

J.Jansons

²² Turpat, 6.punkts.

²³ Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2014.gada 29.aprīļa sprieduma lietā *Ternovskis pret Latviju* 72.punkts.